

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4. Vtrum in Christo fuerit libernm arbitrium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

Super Questionis 10 Articulum tertium.

Titulus clarus est, orumque habuit ex distinctione voluntatis tam a Damasceno, quam alijs facta.

In corpore articuli respondetur cum distinctione ad quaesitum. Distinctio est, Voluntas accipi potest, vel pro potentia, vel pro actu.

Prima conclusio iuxta primum membrum. In Christo est una tantum voluntas humana essentialiter; & non participative dicta. Secunda conclusio, iuxta secundum membrum est. In Christo sunt duae voluntates, scilicet voluntas vegetativa, & voluntas vegetativa.

Prima parte ex superioribus. Pro secunda probatur, quia in fine fertur simpliciter & absolute, quia fertur ut in id, quod est secundum se bonum, ut in sanitatem. In id vero quod est ad finem, fertur cum quadam comparatione, quia fertur in id, secundum quod habet bonitatem ex ordine ad aliud, scilicet, ut patet de sumptione medicinae pro sanitate.

Consequenter relinquitur pro evidenti gratia materiae, nam talis modorum diversitas, qualis scilicet confurgit ex proprijs rationibus finis, & eius quod est ad finem, diversam habet rationem in appetitibus proprijs. Probatur deinde prima conclusio, quia talis diversitas actuum non diversificat potentiam. Probatur: stat cum una communi ratione boni, quae est obiectum voluntatis: stant enim vnitatem obiecti proprij

nisi quia participat voluntatem rationis, sicut est una natura humana in Christo, ita est ponit una voluntas humana in Christo.

ARTICVLVS II.

Utrum in Christo fuerint duae voluntates, quantum ad rationem.

AD TERTIVM sic proceditur. Vt quod in Christo fuerint duae voluntates, quantum ad rationem. Dicitur in Damasceno in 2. libro, quod duplex est hominis voluntas, scilicet naturalis, quae vocatur thelipsis, & voluntas rationalis, quae vocatur bulifis: sed Christus humana natura habuit quicquid ad perfectionem humanae naturae pertinet, ergo utraque praedictarum voluntatum fuit in Christo.

2. Praeterea. Vis appetitiva diversificatur in homine, secundum diversitatem virtutis apprehensivae, & ideo secundum diversitatem sensus, & intellectus diversificatur in homine appetitus sensitivus & intellectus: sed similiter quantum ad apprehensionem hominis ponitur diversitas rationis & intellectus, quorum utrumque fuit in Christo, ergo fuit in eo duplex voluntas, una intellectualis, & alia rationalis.

3. Praeterea. A quibusdam ponitur in Christo voluntas pietatis, quae non potest poni nisi ex parte rationis, ergo in Christo ex parte rationis sunt plures voluntates.

SED CONTRA est, quod in quolibet ordine est unum primum movens: sed voluntas est primum movens in genere humanorum actuum, ergo in uno homine non est nisi una voluntas proprie dicta, quae est voluntas rationis, Christus autem est unus homo, ergo in Christo est una tantum voluntas humana.

RESPONDEO dicendum, quod sicut dictum est, voluntas quae accipitur pro potentia, & quandoque pro actu. Si ergo voluntas accipitur pro actu, sicut oportet in Christo ex parte rationis ponere duas voluntates, id est duas species actuum voluntatis. Voluntas, nam ut in secunda parte dictum est, est finis, & est eorum, quae sunt ad finem, & alio modo fertur in utrumque. Nam in finem fertur simpliciter & absolute, sicut in id, quod est secundum se bonum. In id autem, quod est ad finem, fertur cum quadam comparatione, secundum quod habet bonitatem ex ordine ad aliud. Et ideo alterius rationis est actus voluntatis secundum quod fertur in aliquid,

quod est secundum se volitum, ut sanitas: (quod a Damasceno vocatur thelipsis, id est simplex voluntas, & a Magistris vocatur voluntas ut natura) & alterius rationis est actus voluntatis, secundum quod fertur in aliquid, quod est volitum solum ex ordine ad alterum, sicut est sumptio medicinae, quem quidem voluntatis actum Damascenus vocat bulifis, id est, consiliativam voluntatem, a Magistris autem vocatur voluntas ut ratio. Haec autem diversitas actus non diversificat potentiam, quia uterque actus attendit ad unam communem rationem obiecti, quod est bonum. Et ideo dicendum est, quod si loquamur de potentia voluntatis, in Christo est una voluntas humana, essentialiter, & non participative dicta: si vero loquamur de voluntate, quae est actus, sic distinguitur in Christo voluntas, quae est ut natura, quae dicitur thelipsis, & voluntas, quae est ut ratio, quae dicitur bulifis.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ille duae voluntates non diversificantur secundum potentiam, sed solum secundum differentiam actus, ut dictum est. AD SECUNDUM dicendum, quod est intellectus, & ratio non sunt diversae potestates, ut in prima parte dictum est. AD TERTIVM dicendum, quod voluntas pietatis non videtur esse aliud quam voluntas, quae consideratur ut natura, in quantum scilicet refugit alienum malum absolute consideratum.

ARTICVLVS III.

Utrum in Christo fuerit liberum arbitrium.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur quod in Christo non fuerit liberum arbitrium. Dicit enim Damascenus in 3. libro. Nomen autem, id est, sententiam vel mentem, vel excogitationem, & proheresim, id est electionem, in Domino dicere impossibile est, si proprie loqui volumus. Maxime autem in his, quae sunt fidei, est proprie loquendum. ergo in Christo non fuit electio, & per consequens nec liberum arbitrium, cuius actus est electio.

2. Praeterea. Philosophus dicit in 3. Ethicorum, quod electio est appetitus praeconsiliati: sed consilium non videtur fuisse in Christo, quia non consiliatur, de quibus certissimus, Christus autem de omnibus certitudinem habuit, ergo in Christo non fuit electio, & sic nec liberum arbitrium. 3. Praeterea. Liberum arbitrium se habet ad utrumque: sed voluntas Christi fuit determinata ad bonum, quia non potuit peccare, sicut supra dictum est. ergo in Christo non fuit liberum arbitrium.

SED CONTRA est, quod dicitur

voluntatis, quod est bonum in communi, non diversificatur potentia voluntatis, quia voluntas eius generalis actuum eius, cuiusmodi sunt motus ad bonum in se, & motus ad bonum propter aliud.

In corpore articuli unica est conclusio responsiva, in Christo fuit liberum arbitrium. Probatur: in Christo voluntas ponitur ut ratio, ergo electio, ergo liberum arbitrium. Antecedens probatur, quia in Christo ponitur duplex voluntatis actus scilicet respectu finis, & respectu eius quod est ad finem, &c. ut supra dictum est. Prima consequentia probatur, quia electio est idem quod voluntas, ut ratio: quod probatur ex differentia inter voluntatem, & electionem ex tertio Ethicorum, quia illa finis, haec eius quod ad finem, & propterea illa voluntas ut natura, haec voluntas ut ratio. Secunda vero consequentia probatur, quia electio est proprius actus liberi arbitrii, hoc est voluntatis, ut est liberum arbitrium, ut in prima parte dictum est.

Super Questionis 10 Articulum quartum.

Titulus ut sonat, clarus est.

In corpore articuli unica est conclusio responsiva, in Christo fuit liberum arbitrium. Probatur: in Christo voluntas ponitur ut ratio, ergo electio, ergo liberum arbitrium. Antecedens probatur, quia in Christo ponitur duplex voluntatis actus scilicet respectu finis, & respectu eius quod est ad finem, &c. ut supra dictum est. Prima consequentia probatur, quia electio est idem quod voluntas, ut ratio: quod probatur ex differentia inter voluntatem, & electionem ex tertio Ethicorum, quia illa finis, haec eius quod ad finem, & propterea illa voluntas ut natura, haec voluntas ut ratio. Secunda vero consequentia probatur, quia electio est proprius actus liberi arbitrii, hoc est voluntatis, ut est liberum arbitrium, ut in prima parte dictum est.

Sup. ead. q. ar. 2. ad 2. & inf. ar. 4. & 5. cor. & 3. dist. 17. ar. 1. q. 3. & opus. 3. c. 23. 2. lib. 1. ca. 22. & lib. 3. ca. 34. & 18.

artic. huius quest. ad 3.

1. 2. c. 2. ar. 2. & 3.

Lib. 3. ca. 34. & 18.

Sup. q. 1. ar. 2.

Lib. 3. ca. 34. & 18.

3. dist. 17. ar. 1. q. 3. & opus. 3. c. 23. 2. lib. 1. ca. 22. & lib. 3. ca. 34. & 18.

Lib. 3. ca. 34. & 18.

9. Super

Ita 7. Butyrum & mel comedet, ut sciat reprobare malum, & eligere bonum, quod est actus liberi arbitrij, ergo in Christo fuit liberum arbitrium.

RESPO. Dicendum, quod sicut dictum est, in Christo fuit duplex actus uoluntatis, unus quidem, quo eius uoluntas ferebatur in aliquid, sicut secundum se uoluit, quod pertinet ad rationem finis: alius autem, secundum quem eius uoluntas ferebatur in aliquid per ordinem ad aliud, quod pertinet ad rationem eius, quod est ad finem. Differt, ut Phil. dicit in 3. Eth. * electio a uoluntate in hoc, quod uoluntas, per se loquendo, est ipsius finis, electio autem eorum quae sunt ad finem. Et sic simpliciter uoluntas est idem, quod uoluntas ut natura. Electio autem est idem, quod uoluntas ut ratio, & est propria actus liberi arbitrij, ut in prima parte dictum est. Et ideo cum in Christo ponatur uoluntas ut ratio, accessit etiam ponere electionem, & per consequens liberum arbitrium, cuius actus est electio, ut in prima parte habitum est.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod Dam. excludit a Christo electionem, secundum quod intelligit in nomine electionis importari dubitationem. Hec tamen dubitatio non est de necessitate electionis, quia etiam Deo conuenit eligere, secundum illud Ephes. 1. Elegit nos in ipso &c. cum tamen in Deo nulla sit dubitatio. Accidit tamen dubitatio electioni, in quantum est in natura ignorante. Et idem dicendum est de alijs, de quibus fit mentio in auctoritate predicta. †

AD SECUNDUM dicendum, quod electio presupponit consilium, non tamen sequitur ex consilio, nisi iam determinato per iudicium. Illud enim, quod iudicamus agendum, post inquisitionem consilij eligimus, ut in 3. Eth. dicitur. * Et ideo si aliquid iudicetur ut agendum absque dubitatione & inquisitione precedente, hoc sufficit ad electionem. Et sic patet, quod dubitatio siue inquisitio non per se pertinet ad electionem, sed solum secundum quod est in natura ignorante.

AD TERTIUM dicendum, quod uoluntas Christi licet sit determinata ad bonum, non tamen est determinata ad hoc uel ad illud bonum. Et ideo pertinet ad Christum eligere per liberum arbitrium confirmatum in bono, sicut ad beatos.

A tē Christi: sed charitas est facere quod homo idē uelit quod Deus. unde & Phil. in 9. Eth. * dicit, quod unum de amabilibus est eadē uelle & eligere. ergo uoluntas humana in Christo nihil aliud uoluit, quam diuina.

¶ 3. Preter. Christus fuit uerus cōprehensor: sed sancti, qui sunt comprehensores in patria, nihil aliud uolunt, quod Deo uult, alioquin non essent beati, quia non haberent quicquid uellent: beatus. n. est qui habet quicquid uult, & nihil mali uult, ut Aug. dicit in lib. de Trin. * ergo Chr̄s nihil aliud uoluit quam uoluntate humanā, quā uoluit uoluntas diuina.

SED CONTRA est, quod Aug. dicit contra Maximinum: † In hoc quod Christus ait, Non quod uolo, sed quod tu, aliud se ostendit uoluisse, quam pater, quod nisi humano corde non posset, cum infirmitatem nostram in suum, non diuinum, sed humanum transfigeret effectum.

RESPON. Dicendum, quod sicut dictum est, * in Christo secundum humanam naturam ponitur multiplex uoluntas. scilicet uoluntas sensualitatis, quae participatiue uoluntas dicitur, & uoluntas rationalis, siue cōsideretur per modum naturae, siue per modum rationis. Dictum est autē supra. * quod ex quadam dispensatione filius Dei ante suam passionem permittebat carni agere, & pati quae sunt ei propria. Et similiter et permittebat omnibus uiribus agere, & pati quae propria. Manifestum est autē, quod uoluntas sensualitatis, refugit naturaliter dolores sensibiles, & corporis lesionem. Similiter et uoluntas ut natura, repudiat ea, quae sunt secundum se mala, puta mortem, & alia huiusmodi: sed haec tamen uoluntas, quandoque per modum rationis eligere potest ex ordine ad finem. Sicut est in aliquo puro homine sensualitas eius, & etiam uoluntas absolute considerata refugit uisionem, quam tamen uoluntas secundum rationem eligit propter finem sanitatis. Uoluntas autē Dei erat, ut Christus dolores & passiones & mortem pateretur, non quod ista essent a Deo uolita secundum se, sed ex ordine ad finem humanae salutis. unde patet, quod Christus secundum uoluntatem sensualitatis, & secundum uoluntatem rationis, quae consideratur per modum naturae, aliud poterat uelle, quam Deus: sed secundum uoluntatem, quae est per modum rationis,

luisse mortem propriam, quam non constaret eundem uoluisse uoluntate diuina.

1. p. c. 4. co. 5

In corpore articuli respondetur quaestioni cum distinctione duabus conclusionibus. Distinctio est de triplici in Christo humana uoluntate, hoc est, uoluntate sensualitatis, uoluntate rationali, ut est natura, & uoluntate rationali, ut est ratio. Prima conclusio est, Christus secundum uoluntatem sensualitatis, & secundum uoluntatem rationalem per modum naturae, poterat aliud uelle quam Deus. Secunda conclusio est, Christus secundum uoluntatem per modum rationis, semper idē uoluit quod Deus. Probatum simul dupliciter, primo ratione, secundo auctoritate. Ratio est ista: uoluntas sensualitatis naturaliter refugit, & lesionem corporis & dolores sensibiles, & uoluntas ut natura repudiat, & contraria naturae, & secundum se mala: & uoluntas per modum rationis eligit, quandoque haec eadem ex ordine ad finem: & uoluntas Dei erat, ut Christus mortem pateretur, non quod ista uellet secundum se, sed in ordine ad finem. ergo Christus secundum uoluntatem sensualitatis, & secundum uoluntatem per modum naturae, poterat aliud uelle, quam Deus, & secundum uoluntatem per modum rationis, semper uoluit idē quod Deus.

Lib. 1. de tri. c. 5. & li. 13. c. 5. in fi. & c. 6. to. 3.

Lib. 1. cont. Max. c. 19. in medio. to. 6.

art. 1. 2. & huius q.

q. 14. art. 6. ad 2.

D. 119.

ARTICVLVS V.

Utrum uoluntas humana Christi, fuerit omnino conformis diuinae uoluntati in uolito.

Titulus clarus est de conformitate uoluntatis Christi humanae ad diuinam in uolito. Nam de conformitate in modo uolendi nulla est questio, cum impossibile sit uoluntatem creatam uelle eo modo, quo uult Deus: sed an circa rem uolita fuerit conformitas, ita quod nihil uoluerit secundum appetitum humanum, quod alienum sit a uolito secundum diuinam uoluntatem, in dubium uertitur, propterea quod legimus Christum secundu[m] hominem non

AD QUINTUM sic procedit. Vt quod uoluntas humana in Christo non uoluerit aliud, quam Deus uult. Dicitur enim in Psal. 39. ex persona Christi, ut facere uoluntatem tuam, Deus meus, uolui: sed ille qui uult uoluntatem aliquid facere, uult quod ille uult. ergo ut quod uoluntas humana Christi nihil aliud uoluerit, quam uoluntas diuina ipsius. ¶ 2. Preter. Anima Christi habuit perfectissimam charitatem, quae etiam comprehensionem nostrae scientiae excedit, secundum illud Ephes. 3. Supereminentem scientiae charitatem

tertia s. thomae.

L 3 la sionem